

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprile-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignatiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată cetă.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Martie 1883, a'și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expeditura silită a sista, sau a întârșia cu expedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în expedițiune se face prin lipirea unei așii de adresă dela abonamentul ultim.

„Sinceritatea“ e prețioasă.

Parlamentul unguresc, mână în mână cu presa ungurească, devin din și în și tot mai sincere, vrem să dicem mai naive.

Ceea ce se spunea mai nainte despre libertatea și îndreptățirea egală a tuturor locuitorilor din Ungaria, se vede acum tot mai mult și mai mult, că a fost pentru ochii lumii din afară, carea era de lipsă să creadă că maghiarii sînt atlanșii, cari poartă liberalismul lumii întregi numai pe umerii lor.

Și au isbutit să facă timp îndelungat pe lumea din afară să creadă că ei au fost în 48 și 49 campionii libertății pure și noi, cei cari ne-am luptat contra supremației lor denaturate reacționari.

Presa din Europa neungurească, mai puțin cunoscută cu împregiurările noastre casnice, i a părținit până de curând și se lupta chiar pentru ca să ajute la „redobândirea“ libertății lor.

Situațiunea s'a schimbat decând dd. se află la putere. Afară de razele fondului disponibil unguresc, astăzi numai este nici o foaie nemaghiară, care să se entusiasmeze de libertatea și liberalismul un-

guresc. Nici umbrele acelor, care muriră în exil, martiri ai libertății, numai revarsă asupra celor de față nimbul strălucitor de odinioară. În zilele aceste un italian Luigi Cazzavillan, cetim într'o foaie bucureșeană, un bărbat care se vede a se fi luptat alături cu emigranții unguresci în resboalele austro-italiane, recunoaște că „Ungurii de ași sînt soldații apăsării.“

Cumcă nici italianii, nici alții, cari și-au întors privirile de cătră maghiari, nu se mai înșeală, ne-o dovedește și părerile despre desbaterea asupra proiectului lege pentru scoalele secundare, care este creat pentru promovarea apăsării tuturor elementelor naționale din Ungaria, încât nu sînt maghiare.

În adevăr multe s'au șis în casa deputaților, de cînd se debate proiectul pentru instrucțiunea secundară, dar cu deosebire propunerea lui Hély la §. 7, că și istoria să se instrueze în limba maghiară, și alui Madarasz, că întreagă instrucțiunea secundară din Ungaria să fie în limba maghiară — vedesc că scopul ultim este a ecsila toate limbile nemaghiare din țeară și cu aceste toate naționalitățile nemaghiare.

Și acum, după ce bărbații politici ai maghiarilor și presa ungurească a arătat de mult că dacă se vorbește între maghiari de idea de stat, idealul nu este și nu poate fi altul decît, o Maghiarie (nu o Ungarie) dela Adria până la Carpați, deocamdată, și până la Marea Neagră mai târșiu, eată că aceeași presă în cel mai modest protest al naționalităților vede amenințat idealul lor.

Și credându-l amenințat e natural ca să caute și după mijloace prin care să'l apere. Aceste sînt: gendarmeria și poliția.

Sînt ciudate mijloace aceste pentru oameni cu „misiunea civilisării orientului“. Alții recurg la literatură bogată și copleșitoare și la cultură superioară și în fine la o stare bună materială.

Aceia însă sînt alții, cari se mai rașimă și pe masse de popor de deci de milioane.

Bărbații și presa ungurească și caută așa dară scăparea sa la lucrurile cele mai ciudate. „M. P.“ din Cluj d. e. în numărul său de Joi (12 Aprile) strigă că poate: „gendarmi, poliție!“ provocându-le pe amândouă să pue mîna pe români și să nu mai facă risipă cu generositatea față cu dênșii.

Minunată logică.

Înainte de 1867 Ungurii promis că tot ce au putut acura românii pe terenul politic vor recunoaște. În 1868 însă din națiune ne degradează la naționalitate, cu reserva că aceasta să se poată

desvolta neșignită și chiar spriginită de stat. Dela 1868 încoace însă, după ce dd. maghiari au pus mîna bine pe putere, nu numai că au uitat de spriginirea desvoltării naționalităților, ci le au eliminat din parlament, le au scos din funcțiuni publice, li se amestecă cu limba în instrucțiune, pentru ca să li-o răpească cu timpul de tot, cu toate că naționalitățile o susțin din jertfele lor private, va se șică afară de jertfele ce le aduc statului, ca acesta să susțină universități, gimnasii, scoale reale, elementare, teatru, muzee, academii, toate numai pentru înflorirea și desvoltarea limbei maghiare. Dela 1867 așa dară vine la iveală maghiarizarea, din an în an mai pronunțată, încât este întrebarea, dacă preste vre-o oășiva ani nu va veni ministrul cutare sau cutare cu un proiect, prin care să se oprească întrebunșarea limbilor nemaghiare și în conversațiunea privată. Aceasta ar fi cel puțin consecența naturală a pornirii unguresci de un timp încoace.

Și cu toate aceste „M. P.“ vorbește de generositate!

În adevăr o generositate sui generis! În tocmai ca aceea, cînd cineva după ce te-a desbrăcat, dacă și va fi de ajuns vieața în oase, te lasă să trăiesci! Nu te mai omoară generosul, că ai să mori tu însuși!

Ei, dar sinceritatea e prețioasă am șis în fruntea acestor șiruri. Presa ungurească vrea să o comprobeze aceasta în felul ei. Ea, dacă vrea să te despoaie de drepturi vrea să aibă și motive. Așa d. e. „Magyar Polgár“ punându-se pe motivare ne spune nouă românilor:

1. că sîntem venetici, căci numai ca păstori ne-am înmulțit încetul cu încetul pe pămîntul locuit de noi și pozițiune independentă aci n'am avut nici odată;

2. că falsificăm istoria, și clădim o clădire falsă de drept pe dênșia;

3. că dela 1790 (?) încoace elementul răsvrător se alimentează din România. (!)

Mai lasă aci „sinceritatea“ ceva de dorit? Nu. Ea are toate însușirile, pentru ca să'i poți șice că — nu e morală.

Imorală e „sinceritatea“ din anumite organe unguresci, pentru că ne prezentează tendențe imorale. Tot așa de imorale sînt și motivările, cu care vreau să și spriginească tendențele lor imorale: pentru că cele dintăiu sînt nedreptățite și celelalte neadevăruri.

Împregiurarea aceasta are însă în cazul de față deosebire importantă, pentru că este depusă într'o foaie oficioasă ungurească.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmas 29).

— Cel puțin nu i-a fost frig, își mai șise advocatul: are blană bună... tocmai ca blana mea de călătorie, o! dar întocmai așa! Unde este blana mea? A! acumă ved eu, cum stă treaba: el a gășit-o aici pe fotoliu și s'a învilit în ea. Dșu, bine a făcut. Eu i'ași fi împrumutat-o bucuroș și i'ași fi cedat al doilea pat din odaia mea; Dl Niels ar fi avut complesanța a dormi pe canapea. Regret că acest bun tîner a fost așa discret!... de bună samă o discrețiune, pot chiar șice esagerată? El este un băiat crescut bine, precum se vede, și grigitor de toaletă, căci el a lăpădat hainele culcându-se, semn de caracter aședat. Să vedem ce profesiune poate avè bravul acest băiat? Haine negre... tocmai ca ale mele, cele de gală, da întocmai așa... dar și sînt ale mele, căci eată în ele neframa mea, parfumată cu musc, și... ai invitația mea la bal, l'a fi

servit. Și... mînușile mele cele albe? Unde mi sînt mînușile mele cele albe? A! jos? Bine zac acolo, căci sînt stricate de tot. O! O! domnule dormitor, ești mai puțin ceremonios decît am gîndit, și eu cutez acumă a șice că ești de totului tot fără șfială.

Ți-ai pierdut giamantanele sau nu ți'ai luat osteneala a le despacheta și bagi mîna în geamantanele altora! Glume de aceste sînt foarte obișnuite între tineri, o șicu bine...

Eu îmi aduc aminte de un bal în Cristiania, unde am jucat toată noaptea în hainele bietului Stangstadius, care a fost nevoit a ședea, în absența mea în pat și chiar toată ziua următoare, căci am fost sedus... Însă ce! Atunci am fost tineri și acumă eu numai sînt în etate de a permite... altora... astfel de buchogindării. Hola, hola, domnule: Deșteaptă-te și dă-mi pantalonii și ciorapii mei cei de mătăsă...

Doamne iartă-mă! Câte ochiuri din ciorapii mei îmi va fi pierdut mie animalul acesta jucând! Și d-lui nu binevoiesce a deschide ochii! Făcend reflecșiunile aceste una după alta. Dl Goeffle ridică costumul, ce Cristiano îl desbrăcase în seara premergătoare, și îl pusese, în nerăbdarea sa de a se culca după bal, pe un alt scaun. Aspectul pantalonilor purtați, a pantalonului veneșian destrămat, și a pălăriei tiroliene cu găitanul terfelit, aruncă pe

dl Goeffle într'un nou ocean de supoșii. Să fie dar așa acest tîner cu față distinsă și cu mîni fine vre-un țigan conducător de urși blânșii, negustor, colportor sau cîntăreșii ambulant?

Un cîntăreșii italian? Nu, fața aventurierului aparține negreșit chipului din țeara de Dalum. Un escamator... poate fi foarte îndemnat în profesiunea sa. Nu, căci punga dlui Goeffle era neatinsă pe fundul geamantanului, și fața dormitorului era așa de cinstită! Somnul său era în adevăr somnul nevinovăției.

Ce era de făcut? Advocatul se scărpină în cap. Acest costum miserabil a fost poate o mascheradă, cu ajutorul căreia tînerul om a trecut țeara pentru a face pe sub ascuns pe don Juan sub balconul vre-unei frumoase din castelul nou; dară, fiind-că nici o coniectură nu-l mulțamea, dl Goeffle se hotărșa a deștepta pe oaspele său, scuturându-l de repeșite ori și strigându-i la urechi: he! he! o! o! Scoală șofule! și alte interiecțiuni obișnuite de deșteptători nerăbdători pe lângă dormitori încăpăținați.

Cristiano deschise în sfârșit ochii, se uită țintă la dl Goeffle, fără al vedea și închise earășii ochii cu o linisce olimpică.

(Va urma.)

Impregiurarea aceasta indigită și la pericolitatea tendinței și a motivării ei pentru noi români.

Dar dacă am dis mai sus că lumea i s'a deschis ochii spre a cunoaște liberalismul maghiar în adevărata sa lumină, putem dice că și pentru noi „bange machen gilt nicht“. În zadar ne spăriați că noi nu ne spăriem.

Am dis cu alte ocazii și repețim, că maghiarii cu tendința de maghiarizare ne pot strica mult, dar scopul lor nu și'l vor pute ajunge. Nu'l vor pute ajunge, pentru că ori cât de „sincer“ ne amenință și ori cât de „sincer“ ne falsifică ei istoria, ca să și justifice amenințarea, noi, cari am resistat altor furtune, vom rezista și svêrcolirilor lor din urmă.

Despre insinuările, că noi ne-am fi străcurat ca nise venituri pe locurile aceste, nici notiță nu luăm, pentru că aceste sunt nise fantasii hunfalviane sau hunsdorfeci nedovedite și papagiate de toate foile unguresci. Prin urmare nici despre aceea că noi am falsifica istoria nu putem sta de vorbă cu oameni țărmuriți în cunoștințele și judecățile lor istorice, remași cel puțin cu 1/5 de secol inapoia sciinței.

Venind însă la momentul, unde se dice că elementul resvrătit se alimentează din România și că trebuie să pășească gendarmeria față cu poporul român la mijloc, ni se pare că oficiosul din Cluj și a eșit din fire.

„Sinceritatea“ naivă a oficiosului ni se pare o maliție, cu care vrea să lovească două musce dintr'o lovitură.

Noi însă dicem că lovitura e de tot stângace. Vom mai avea, pe cât ne cunoaștem Pappenheimerii, ocaziune a analiza lovitura aceasta.

Până atunci fie dis pe scurt, că enunțaiuni cum sunt cele de natura articolului din „Magyar Polgár“ au aerul de a provoca neliniște între cetățenii pacinici ai țerei și ura vecinilor, cu cari am fi chemați să susținem referențele cele mai bune. Sinceritatea e bună, e foarte bună; ea însă înainte de toate trebuie să reprezente idei sănătoase și nu fie atacate de furor grandomanicus!

Revista politică.

Sibiu, în 1 Aprilie.

Eri au ajuns desbaterea specială asupra proiectului privitor la scoalele secundare până la capitolul despre esamenale profesorilor. La § 40 Kovacs și Gall au făcut amendamente. Wolff a fost pentru ștergerea totală a §-lui, prin care se decretează starea excepțională asupra scoalelor confesionale sub prețesc că au luat direcțiune inimică statului. Szilagyi a susținut paragraful și a acceptat din amendamentul lui Kovacs partea, conform căreia profesorii dela scoalele confesionale vor fi amovați numai din cauzele, pentru care profesorii dela scoalele de stat își perd funcțiunea. § s'a primit cu amendamentul lui Szilagyi. La § 50 p. 3 și 4 Wolff și Zay au făcut amendamente, cari nu s'au primit. La § 52 Zay a făcut un amendament, pe care a trebuit să'l retragă din cauza dispozițiunii casei.

Un articol al foii „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ combate scrierile publicate de diarul englez și continentale privitoare la o întreită alianță îndreptată contra Franciei. Cele trei puteri Germania, Austria și Italia, n'au exclusivamente de cât tendințe de pace, și nici o tendință de atac contra vre unei puteri și încă și mai puțin contra Franciei. Toate șgomotele despre arangiamente contra Franciei sunt numai fabule. Nu este numai puțin probabil însă că la un atac contra unei din ele, s'ar opune negreșit și cele-lalte două puteri, dar o asemenea temere din cauza unei schimbări de guvern în Franța s'ar pute realiza numai atunci când, prin sbuciumări care se abat dela legile franceze, ar veni la guvern în Franța un om sau un principiu care, printr'un apel la inclinările rășboinice ale națiunii, ar voi să întărească dominațiunea nesigură din întru. Într'un asemenea cas, cele trei puteri va trebui să examineze dacă ele, când Franța ar ataca pe vre una, sunt destul de sigure și de independente. Dacă Germania singură ar fi învinsă de Franța, atunci ar rezulta pentru Austria și Italia o situațiune periculoasă atât din punctul de vedere diplomatic cât și militar.

Dacă Franța ar ataca numai pe Italia atunci se naște întrebarea pentru ori-care politic german sau italian, dacă este admisibil pentru patria sa o întindere a Franciei spre ost în forma unei republici cis alpine, sau a unei dependențe a Italiei de Franța. Un atac direct al Franciei contra Austriei nu este cu puțință, după situațiunea de astăzi, de cât numai cu mijlocirea Italiei. Austria n'are nici un interes de a procura acestei eventualități acel drum, pe care l'ave altă dată. Și pentru Germania

nu este indiferent de a vedea micșorată siguranța fruntării austro-ungare de Vest prin apropierea vecinătății franceze în Italia. Tăria și siguranța Austro-Ungariei sunt pentru Germania o trebuință. Nici un politic german prevădător nu va pute primi de bună-voie o situațiune care s'ar naște, dacă Austria ar fi paralizată sau vrăjmașă, fiind-că a fost părăsită de Germania; de aceea este lămurit că cele trei puteri iubitoare de pace, Germania, Austria și Italia, vor trebui să intervină pentru pace, la cas când una din ele ar fi atacată de alte puteri. Pentru aceasta nu este trebuință de nici un tratat. Logica istoriei este destul de tare spre a sfătui pe fiecare dintr'insele să nu rămână izolate prin sacrificarea co-interesantelor lor de pace.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Diua a șeptea a desbaterei.

(Urmare.)

Petru Dobranszky (continuând): O altă plângere a sasilor e îndreptată contra limbei de instrucțiune. Mă voiu provoca, fără a filsofa mult, la o autoritate, la care jură și pionerii mari ai germanismului.

În 9 Februarie 1872, pe când se prezentase în parlamentul prusian un asemenea proiect de lege, a rostit principele Bismarck o vorbire, pe care o recomand atențiunii onoratei case, căci e foarte instructivă. (Să aușim!)

Relativ la agitațiunile naționale a observat Bismarck, că acelea se pot nutri numai din „bună-voiața statului“ fiind-că statul le a suferit până acum; densusul promite însă, că nu o să le mai suferă.

Relativ la impregiurarea, că Polonii fac pretențiuni în interesul limbei lor, a respuns 'Bismarck: „ne vom opune Polonilor prin proiecte de legi în „favorul limbei germane“, căci, continuă Bismarck: „e neapărat de lipsă, să se propage mai mult ca până acum limba germană — la noi limba maghiară — și să se introducă în cercurile mai estinse. Toate legile și proiectele referitoare la învățământ croite pentru ei (Poloni) trebuie să fie pătrunse de tendința aceasta!“

La pretenșiunile naționale nu se poate răspunde mai potrivit decât cu răspunsul lui Bismarck. (Aplause.)

Dl deputat C. Wolff a început să țină aici un tractat teoretic despre stat de drept și stat polițian și despre recerințele unuia și a altuia. Să-mi fie permis a observa, că prelegerile aici n'au loc, nici cele pentru catedrele dela Universitate, nici cele academice, aici este legislativă. Aici, n'avem a cerceta: ce pretinde statul polițian și statul de drept, întrebarea aici este: ce pretinde statul maghiar? Ca patriot sciu atâta că statul maghiar cere lumină contra întunecului și a nesciinței, energie contra sobolilor, cari agitează contra patriei. Statul maghiar nu cere viață deplină, putere și sănătate, ci bună afiare și bună stare. La aceasta e îndreptătit statul maghiar ca ori-care alt stat. Fiindcă dreptul acesta și țintele acestea află expresiune în proiectul de față îl primesc cu bucurie de basă pentru desbaterea specială. (Aplause în dreapta.)

După Albert Bodog (contra), August Pulszky (pro), Gabriel Ugron (contra) vorbesce

Emerich Ivanka: Onorată casă! În activitatea mea legislativă încă n'am avut o luptă așa mare cu mine însumi ca la desbaterea proiectului de față, în care împlinirea datoriei, ce o am față cu statul și națiunea vine, deși nu în contradicere, dar în oare-care fricțiune cu convingerea mea religioasă și cu credința față cu confesionalii mei.

Dacă cu toate acestea primesc proiectul de față de basă pentru desbaterea specială, o fac în încrederea ce o am în majoritatea casei (contradiceri în stânga.) Nu conțez la DVoastră, repet, primesc proiectul în încrederea ce o am în majoritatea casei. Aceea va respecta temerile noastre, în toate câte nu contradic susținerii intențiunilor legii, ea va fi cu ecuitate față cu dorințele noastre. Ori-care extravaganță, vină din care parte va veni, va avè efect stricțios.

Fantasmagoriile teoreticilor cu idei de perfecțiune nu sunt realizabile nici în legea aceasta, nici alt unde-va, căci necesitățile vieții le sfarmă. Onorata casă va scii apreția recerințele vieții; în credința aceasta acceptez proiectul de lege.

Nu mă mir, că sunt unii în casa aceasta, cari, pătrunși de temeri escentrice, ridică bănueli, ce ne îngreunează poziția. Pricep și jalusia, care face perplecsi pe unii, cari privesc unilateral poziția confesională. Pricep și cred, că d. e. deputații sasi sunt conduși la obiecțiunile făcute de temerea numită și nici decât de antipatie contra națiunii maghiare. Eu o pricep aceasta cu atât mai mult, căci ei, ca

nemaghiari, își cred atacată naționalitatea. O parte mare a jalusiei lor se poate reduce la impregiurarea, că mărindu-se pe și ce merge pretenșiunile timpului, nu se mai pot susține cantoanele în cari au domnit până acum. Motivul, că mai mulți dintre domnii deputați sasi au cădut în extrem și au ridicat afirmări, cari merg până la tradarea patriei și a națiunii, n'ar fi trebuit se îndemne pe dl deputat Blasius Orban a propune alungarea sasilor din țeară și înlocuirea lor prin alții, căci e în interesul statului a susține aici neamul aceasta diligent și înaintat în cultură. Se vor liniși și acolo spiritele mai curând sau mai târziu. Mai necorectă a fost expresiunea dep. Desideriu Pronay, care cere în cas de lipsă nimicirea lor respective a institutelor lor prin foc și sabie. (O voce din stânga estrema: Nu-i adevărat.)

Dacă nu credeți, pofțiți și cetiți respectiva construcțiune. (Intrumperi din stânga estrema: să aușim!) D. deputat s'a provocat la aceea, că densusul nici în parlament nu cunoaște altă poziție decât aceea a unui deputat. Bine, însă nu se poate cere ca cineva să ignoreze poziția câștigată prin încrederea bisericii evanghelice. D. deputat a aflat într'aceea cu cale a face amintire în vorbirea sa despre afacerile patentale întemplate înainte cu douăzeci de ani. Referitoriu la acestea îmi i-au voie a cita cuvintele (să aușim!): „așa dicend din tradițiunile familiare, o sciu foarte bine, că atunci întreaga opiniune publică a națiunii a spriginit pre teștanți în nuziința aceasta. D. deputat (Berzeviczy) se înșeală, când crede că întreg protestantismul în masă s'ar fi aședat pe câmpul de luptă. Da, la reformați a stat lucrul astfel, nu însă și la cei de confesiunea augsburgică. Au fost, durere, între aceștia așanumiți patentaliști, cărora le lăsa gura apă după oalele patentale de carne. Cu permisiunea d. deputat mi-ași lua voie a observa, că nu me mir vedend că și pentru proiectul de față se declară mulți protestanți.“

Și acum, onorată casă! (Strigări din stânga estrema: Mă rog a ceti mai departe!)

Aici e un punct, și voiu deci a cita numai atâta din vorbirea sa. (Aprobare în dreapta.)

D. deputat o poate scii fără îndoială din tradițiunile familiei sale și se poate că în urma poziției sale prezente e și îndatorat a scii, cum s'au petrecut pe atunci lucrurile. Dacă nu o scie spre a mă folosi de modul densusului de vorbire, o să i-o spun eu. (Haritate în dreapta. Șgomot și mișcare în dreapta.)

Îndată ce s'a esmis patenta am urgat conchemarea conventului general. Adunarea primă o a conchemat Otto Desscoffy, inspectorul laic de atunci al decanatului Neograd. Mai târziu se ținu la moșia baronului G. Pronay o conferință mare. Hotărârile acestei conferințe au stat astfel în contra noastră încât mulți protestanți, dintre cari mulți sunt acum de față în această casă, au părăsit cu indignațiune conferința. Mulți, anumit P. Szontagh, Br. F. Podmaniczky, Paul Dacso ș. a. s'au îndepărtat resoluși a trece mai bine la confesiunea helvetică (o voce în stânga estrema: se vor reboteza!) decât a se alătura la asemenea conchuse.

Atunci am fost eu acela, care li am atras atențiunea asupra pericolului, ce s'ar naște prin eșirea minorității maghiare din sinul bisericii luterane, urmarea ar fi fost, că biserica luterană din Ungaria n'ar fi devenit nici când maghiară. (O voce în stânga estrema: N'ar fi fost mare pericol) Încă în aceeași și, seara târziu am conchemat o nouă conferință la Emerich Sembery, ne-am recules și am adus în diua următoare în ședință publică conchuse, care au aflat aprobarea întregii națiuni. Dacă e adevărată aceasta și adevărată e, întreb pe d. deputat, ce'l îndreptătesce a învinui pe deputații aceia din confesionalii săi, cari spriginesc acest proiect, că stau pe lângă oalele cu carne. (Strigări în stânga estrema: E fapt!) Să-mi creadă d. deputat și — în urma tradițiunii familiare inspector general al bisericii luterane, că eu stimez votul majorității, prin vorbirea sa de alaltăeri însă, după părerea mea, a aruncat în biserica ungară, ba în întreaga biserică luterană un astfel de tăciune, a cărui flacăra se va estinde mai departe, de cum a cugetat densusul. (Adevărat! Așa e! în dreapta.)

Nu numai sasii au fost atacați de repețite ori cu ocaziunea proiectului de față, ci se amintesc în legătură cu biserica luterană în totdeauna și mișcările panslavistice. Nu neg că în biserica luterană nu ar exista ast-fel de mișcări panslavistice; dar oare Slavii din Ungaria ațișă mișcările panslavistice?

Koloman Thály; Episcopul Moise.

Emerich Ivanka; Nu iau parte la mișcările acestea și părtinitorii altor confesiuni? Sau doară mișcările acestea înceată dincolo de granița ungară? Și oare nu chiar preoții slovaci, cari predică în limba slovacă, sbiciuesc mai aprig aceste mișcări?

Nu și-a făcut autoritatea bisericească datorința față cu scoalele din Nagy - Recze și Thurocz - Szent-Marton? (Aprobare.) Pentru aceea mă rog a nu se folosi expresiuni generale și incuse, cari pot privi numai pe indiviți.

Libertatea din cercul bisericeii protestante a adus cu sine eruperea luptei mai întâiu în sinul protestantismului. (Așa e! în dreapta). În decursul desbaterei acesteia am auzit ce e drept multe lucruri frumoase, dar și multe întoarse. Am făcut esperința (să auzim!) că convingerea religioasă și ași e un astfel de factor, încât și pe maghiarii născuți încă li chiamă pe câmpul de luptă într'u apărarea drepturilor confessionale. Și fiind că lucrul stă așa se nu ne mirăm de nemaghiari, că nu sunt capabili a'și călca pe inimă și a fi gata să aducă patriei și națiunii o jertfă. (Aplause vii în dreapta.)

Am ajuns la finea vorbirii mele și rog încă odată pe majoritate să nu uite a ne imprăștia temerile cu ocaziunea desbaterei speciale.

Declar că primesc proiectul de lege ca basă pentru desbaterea specială. (Aprobare în dreapta.)

Wilhelm Wenrich: (sas) Arată, că nu poate primi proiectul nici în general, de oare ce stă în contradicere cu autonomia în care au trăit bisericile din patrie, în deosebi cele din Transilvania și cu dreptul de dispozițiune al acestora în afacerile scolare. Până ași autonomia și dreptul de dispozițiune al confesiunilor transilvănene a fost garantat. Proiectul și motivarea d. ministru de instrucțiune nu țin de loc cont de legile fundamentale, căci deși nu e atăcată puterea lor de drept, nici în proiect și nici în motivare nu se află nici un cuvânt legănat despre ele. S'ar fi cerut a le mai aminti înainte de ridicare și arăta, dacă se poate, că nu se unesc cu ideile moderne. D. ministru se provoacă la art. de lege § 26 : 1791. Articolul acesta n'are nici o putere de drept în privința confesiunilor transilvănene.

De oare ce legile transilvănene arată punctul de vedere al dreptului confesiunilor transilvănene cu mult mai clar de cum o fac legile ungare cu dreptul confesiunilor din Ungaria, domnul ministru trebuie să fie mai ecutabil față cu acele legi. Dl ministru având de gând să delătore legile transilvănene, a făcut bine că le-a trecut cu vederea, căci nu i-ar fi succes a motiva abisul dintre legile fundamentale transilvănene și dintre proiectul de față, ori-cât de atent a'și ceti legile acestea fundamentale nu afiu nimic în ele, ceea ce ar pute pretinde delăturarea lor, afară doară, dacă s'ar da loc obiecțiunilor: că sunt învechite și că reprezintă idei, cari nu se pot acomoda statului modern. etc.

Din simplul motiv că legea sau instituțiunea cutare s'a creat în secolii trecuți legea și instituțiunea respectivă nu se poate delătura. Multe idei sunt îngropate în vieța secolilor trecuți, cari ar merita să fie considerate de către legislativele moderne. O lege care s'a arătat bună în decurs de secol ar trebui bine cumpănită înainte de a se arunca în camera cu vechiturile. Nu-mi caut mulțămirea în folosirea de privilegii de ale evului mediu nici nu caut a susține cu ori ce preț instituțiunile învechite când ved însă că legile și pacturile vechi corespund mai mult intereselor progresului și ale culturii decât chiar ideile legislative secolului al 19 urmez fără scrupul urmelor timpului desprețuit. Într'un astfel de cas mă afiu față cu legile fundamentale transilvănene amintite destul de des. Legile acestea dau garanță pentru desvoltarea liberă și mănoasă nu numai a vieții bisericești, ci și a vieții de stat, prin aceea că asigură bisericilor confessionale dreptul de dispozițiune relativ la scoalele susținute de ele. Sunt convins că chiar statul însuși ar avè dauna cea mai mare dacă ar perde din mână drepturile garantate în timpul trecut. Ridicarea și nimicirea legilor acestor-a ar însemna denegarea întregii dezvoltări istorice a Transilvaniei și a glorioșului său trecut. Dic a trecutului glorios, căci pe timpul, când erau în vigoare legile acestea strălucia Transilvania, ca o stea pe orizontul libertății credinței și a învățământului. Aici aflau asil cei persecutați *) într'alte părți chiar și în timpul devastărilor turcesci și tătăresci, căci aici a avut totdeauna mai multă trecere libertatea (!?) conștiinței și a spiritului decât comoditatea vieții. Acum e împreunată Transilvania cu Ungaria și așteaptă cu dor binefacerile acestei uniri și ce să veți, acum se află la pragul de a'și perde rămășițele trecutului prin legislativă: Să va mai pute privi oare la cas când s'ar primi acest proiect patria Betlehenestilor și a Rakoczilor drept asil contra persecuțiunilor? Comisariul emis la esamenul de maturitate singur nu va seduce pe nimenea la atare decisiune. Toate legile fundamentale se zădărnicesc prin proiectul de față, pentru de a înlocui dreptul de dispozițiune proprie cu dreptul de suprainspecțiune al statului.

*) Afară de românii.

Red.

Nimenea nu dispută dreptul de suprainspecțiune al statului, precum nu stau în contradicere cu acest drept nici amintitele legi fundamentale, cu toate că nu se face amintire expresă despre el excepționând cazul, că art. de lege 54: 1791 transilvănian tractând despre fundațiuni rezervă dreptul de supraveghiere, dar numai acest drept, Majestații sale regelui.

De aici nu urmează, că dreptul acela n'ar fi fost recunoscut, ci se dovedesce numai, că timpul trecut a ținut dreptul acesta de un drept ce rezultă din idea de stat și nu s'a creșut îndemnat a' veni într'ajutor prin un articol de lege separat. Aceasta în ochii trecutului ar fi însemnat aceeași, ca și când s'ar fi provădit în lege dreptul de existență al statului. Confesiunile au și recunoscut după natura lucrului, în totdeauna acest drept, îl recunosc și în prezent și primesc cu prevenire și stimă ori-ce prefensiuni, pe cari le ridică guvernul în direcțiunea aceasta.

Statul a și exercitat tot deauna dreptul acesta, decând s'au ivit în viața sa întrebări scolare, și nu și-a uitat nici când de el, căci numai în numele acestui drept s'a putut întinde la măsurile cele mai aspre fără a fi așteptat după proiectul de față ca acesta să-l imputernicească la o atare procedură sau să-l mântuească din pericol. Pentru ce se creeze deci legi fără lipsă imperativă, dacă statul poate lua măsurile de lipsă într'u asigurarea sa și fără de ele și le și ia de fapt.

Proiectul însă nu se mulțămesc cu dreptul de supraveghiere al statului ci pretinde pentru acesta drepturile cele mai estinse aproape nemărginite de dispozițiune, așa că dacă s'ar investi în adevăr statul cu asemenea legi autonomia bisericească și scolară ar deveni ilusorică fără nici o însemnătate serioasă.

În direcțiunea aceasta sunt frapante cu deosebire dispozițiunile referitoare la comisarii, ce se vor esmit de din partea ministrului la esamenele de maturitate.

După § 22 comisariul s'ar părè că n'are nici un fel de drept de dispozițiune, așa încât își vine să-l compătimesci pentru abnegațiunea, la care e osândit prin acest paragraf.

În § 24 însă află proiectul circumspect și pentru acest organ de stat un fel de mijloc de existență. Dacă și nu e investit cu drepturi de dispozițiune i s'a dat totuși dreptul de „veto.“

Ar încăpè dispută, că oare dreptul de dispozițiune ori acest veto e mai vătămător și distructiv. Dacă ar fi ca soartea Poloniei să decidă întrebarea aceasta, atunci cu „veto“ ar fi împreunată primejdia cea mai mare. Apoi chiar și paragrafi referitori la administrațiunea și supraveghierea scoalelor medie poartă un astfel de caracter, încât legea o poți ține mai ușor de o lege polițiană decât scolară.

Ar fi straniu lucru, ca statul, care dovedesce atâta liberalitate într'alte privințe să se poarte numai față cu scoalele medii cu atâta jalusie. Ce ar fi de libertatea de presă bunăoara, dacă normele pe cari voesce proiectul a le realiza pe trenul învățământului, s'ar aplica pe terenul presei. Acuși ne-am împărtași de binefacerile censurei preventive eşite din groapă, censurei, care provedea opurile esaminate cu clausula: *Opus igne autor patibulo dignus est*: (opurile sunt demne de foc, ear autorul de funie.)

După părerea mea libertatea învățământului nu e mai puțin însemnată pentru bunăstarea statului ca libertatea de presă. Comisiunea de instrucțiune se vede că a dat acesteia mai mare însemnătate ca aceleia, căci cu ocaziunea desbaterei operatului subcomisiunei a luat referitoriu la cărțile de scoală o testare mai domoală nu din considerațiuni de ale instrucțiunei, ci numai cu privire la libertatea de presă.

Ori-care libertate, așa și libertatea învățământului poate degenera în escedări. Apoi pentru aceea e statul aici cu dreptul său de supraveghiere, pentru de a preveni altfel de escedări sau dacă sunt în convingere deja acțiuni ostile, a le urmări pe calea investigațiunilor penale. Statul ar avè drept fără să i se facă imputare, introduce starea de asediu în casuri estraordinare asupra scoalelor medii amenințarea continuă în impregiurări pacinice însă vatămă adânc desvoltarea liberă. Proiectul n'are scopul de a regula scoalele medii. Acest scop servește numai de pretext pentru un alt scop ne esprimat în proiect.

Scopul acesta e: a maghiarisa confesiunile nemaghiare cu ajutorul scoalelor proprii. Proiectul își bate capul, cum ar pute să contopească naționalitățile nemaghiare în naționalitatea maghiară. §. 7 din proiect s. e. statorcesce a se propune în clasa 7 și 8 istoria limbei și literaturii maghiare, în limba maghiară și să se depună și esamenul de maturitate din acest obiect în limba maghiară.

§-ful 69 din proiect cere, că limba esamenelor de calificățiune a profesorilor să fie cea maghiară.

E semnificativ, că proiectul nu voesce a estinde dreptul de supraveghere al statului asupra obiectelor de învățământ ale religiunii, căci în societatea aceasta nu-i consultă mâncarea de cerasă. Cu atât mai cu rezervă se crede a se pute precede cu obiectele lumesci, adecă cu naționalitățile.

Proiectul însă uită, că credința e adesea strins legată de poporalitate. Nu știu cum stă în privința aceasta lucrul în Ungaria; în Transilvania se aud în privința aceasta și de și numirile: credință maghiară, credință română și credință săsească. Și eu mă țin de credința săsească. Aceea însă ce se ține de preoți, o las bucuroș preoților, căci nu voi să fiu nici eu mai mare erou ca statul, care concede ca obiectele religiunii să-și urmeze calea. Partea națională a credinței mele mi-o rezerv pentru mine, dar nu numai pentru mine singur, ci pentru toți, căți privesc în susținerea ei o datorință morală și patriotică.

Îmi place a crede, onorată casă, că nu veți afla în cele dișe de mine vre-o ostilitate.

Păstrarea poporalității eređite dela strămoși, cred, nu poate sta în contradicere cu iubirea cea mai curată și nepătată de patrie.

Din declarațiunea mea nu cred că veți pute deduce, că noi ne-am opune cerbicoși învățării limbei maghiare. Din contră noi învățăm unguresce precum am învățat și până acum fără silă și nu numai în scoalele medii, ci și în scoala cea mare a vieții.

Mă rog să poftiți a călători prin Transilvania și veți vedè cine poartă spelele limbistice a comerțiului de acolo internațional. Va fi un cas rar, dacă vei afla pe un sas transilvănian să vorbească cu vecinul său maghiar sau român limba germană sau chiar cea săsască. El vorbesce unguresce, respective romănesce. Noi învățăm și unguresce, n'am avut însă până acum comisari guverniali, care ni-ar fi regulat comerțiul cu frații nostri secui.

Nu voim să cădem jertfă unei legi, care nu dă loc activității voinței libere, ci din contră se nizu-esce a nimici viitoriul nostru național prin sforțări și pe care d. ministru de externe o ține numai de prima stațiune pe calea maghiarisării.

Asupra acestei impregiurări mi-am permis a atrage atențiunea onoratei case.

Rog pe onorata casă să binevoiască a respinge pe baza motivelor aduse de mine proiectul de lege ce ni s'a prezentat. Eu din parte-mi nu-l pot primi ci mă alătur la propunerea de conclud înaintată de condeputatul meu Iosif Gull.

(A mai vorbit încă la urmă baronul Desideriu Pronay în cestiune personală contra dep. Ivanka și își repeți declarațiune făcută față cu Grünwald în 9 Martie a. c.)

(Va urma).

Un apel

am primit cu posta de eri după ameași și fără de a adera la el, din contră, desaprobândul, îl comunicăm cetitorilor nostri în cele următoare:

Fraților alegători!

Proiectul de lege despre regularea învățământului în scoalele medii și despre cualificarea profesorilor acelora luându-se la desbatere în dieta țerei, s'au făcut mai multe schimbări esențiali și până acum, cari sunt favoritoare confesiunilor și naționalității noastre.

Anume a primit dieta țerei ca să se spună apriat ca în gimnasiile și scoalele, în cari limba propunerei nu e cea ungurescă, așa dară în gimnasiile și scoalele reali romănesci, limba română și literatura ei trebuie să se propună ca obiect de studiu obligat pentru fiecare scolaru, mai încolo că în gimnasiile și scoalele romănesci are să rămână limba română ca limba de propunere și mai încolo singur numai cu aceea strămutare, că în clasa a VII și a VIII un obiect adecă studiul limbei și literaturii unguresci să se propună în limba ungurescă, pentru ca să învețe studenții pre deplin aceasta limbă, ca limba statului, ce e chiar și în interesul tinerilor români; toate celelalte obiecte se vor propune dar în aceste scoli și de aci înainte numai în limba romănescă.

Domnul ministru președinte a dechiarat în ședința dietei din 6 a l. c. cu ocaziunea pertratării §-lui 7 din proiect în mod serbătoreș și între aplausele majorității, ca în privința limbei unguresci a limbei statului nu pretinde mai mult, decât ce e necesariu neincunjurat interesului statului, și adecă că se mulțămesc cu aceea, dacă se învață limba ungurescă în modul arătat, pentru ca tinerii, pre când absoalvă gimnasiul, să scie vorbi bine unguresce, dar respinge ori ce incercare de a pretinde mai mult decât aceasta, ori de a împedca naționalitățile în cultivarea și desvoltarea limbei lor.

Domnul ministru de culte și instrucțiune fiind interpelat, a dechiarat publice în dietă, că rămâne

în valoare și mai încolo §-ul 18 din articolul de lege XLIV dela 1868, în înțelesul căruia în ținuturile acele, în cari e lătită limba românească chiar și în gimnaziile ori scoalele reale ale statului trebuie să se înființeze catedră pentru limba românească.

Dreptul de denumire a profesorilor, rămâne neatins în mâna confesiunilor și pentru viitoriu, asemenea rămân neatacate diplomele profesorilor câștigate până acum; ear ce se atinge de drepturile și ingerența reprezentantului guvernului, rare ori are să fie de față la esamenale de maturitate, tocmai în ziua de ați s'a decis în dietă că la validitatea testimoniilor de maturitate nu se recere subscrierea comisariului, mai bine ăis reprezentantului ministerial și toată ingerența lui, schimbându-se dreptul de veto, s'a normat într'un mod, care e mai convenabil cu autonomia confesională.

În privința scopului, planului mijloacelor de învățământ se susține autorităților supreme confesionale dreptul de dispozițiune în estensiunea necesară.

Prin aceste concluse și declarațiuni se delătură cele mai grele temeri, ce s'au fost ridicat față de acest proiect de lege, și aceste concluse ne îndreptătesc a presupune că și în statoririle de mai departe ale dietei va învinge același spirit equitabil și aceeași bunăvoință, care s'a arătat până acum; și prin urmare naționalitatea noastră nu va fi periclitată prin aceasta lege.

Din această cauză însă, cum și cu privire la aceea, că noi deputații dietali români am făcut și facem tot ce e posibil pentru apărarea intereselor vitali a naționalității noastre, nu are nici un scop, că iubiții noștri alegători să se adune spre a protesta în contra numitului proiect de lege, nu e cu scop atare adunare și protestare, fiindcă nu numai că e prea târzie, dar nu are nici cauză după cele espuse, și tare ne temem după cum cunoaștem noi împregiurările, că nu va avea nici efect bun, precum nu au avut nici celelalte de până acum, ci din contră ar înmulți numai tabera inamicilor noștri și ar paralisa activitatea noastră, ce e îndreptată într'acolo, ca să înaintăm buna înțelegere cu celelalte popoare conlocuitoare, mai ales cu elementul maghiar, și cu înaintarea binelui patriei să spriginim totodată înaintarea materială și spirituală a poporului nostru.

Vă sfătuim și rugăm dar iubiților alegători, chiar în interesul naționalității noastre, ca să nu luați parte la atari adunări și proteste, la cari vă provoacă foaia „Luminătorul” din Timișoara; să nu faceți atari demonstrațiuni, mai ales după ce nu e adevăr nici aceea, că guvernul țerei în dieta ar fi tras la îndoială credința poporului român către patria și prea înaltul tron.

Articli reutăcioși, cari 'i scrie vre un inamic într'una foaie sau alta, nu pot strica renumele cel bun al românului, dovedit prin fapte, despre credința sa către patria și tron. Pentru demințirea atător articli nu e de lipsă a ține adunări.

Fraților alegători! Să urmăim totdeauna sfatul minții sănătoase, să ne ferim de tot, ce poate da nutrimēt suspiciunilor reutăcioase; să dovedim cu toată ocaziunea prin purtarea noastră moderată și înțeleaptă, că suntem pătrunși adânc de adevăratele interese ale statului, ear interesele și aspirațiunile noastre nu stau în contrast cu acelea; ca întrecându-ne în patriotism cu celelalte popoare suntem gata totdeauna a aduce jertfele, cari le recere prosperarea patriei, a căreia iubire e încuibată adânc în inimile noastre.

Budapesta în 10 Aprile 1883.

Dr. Iosif Gall, Gerard Végső, George Constantini, George Sêrb, Stefan Antonescu dep. dietali români.

Correspondența particulară a „Romanului”

Constantinople, 22 Martie (3 Aprile).

În Constantinople erau scoale armenesci, grecesci, ovreesci, unguresci, franceze, germane și chiar polonese. Numai de scoală românească nu se pomenea; deși Români sunt numeroși în capitala Turciei.

Sunt Români brutari*), rachieri, croitori, zidari, meșteri de case, pietrari, argintari, simigii, etc. Chiar și câți-va dascăli de limba greacă! Chiar și medicii militari, farmaciști, telegrafști. În 1879, chiar ministrul afacerilor străine al Porții, Savas-pașa, era român, după cum își aduce poate aminte lectorii „Romanului”.

Acum s'a fondat și o scoală românească în Stambul. Se înțelege că la început, scoala are un mers foarte modest: o căscioară, un institutor pentru copii mici, cari încep abecedarul, și vre-o 15 copii.

*) De ce nu brutali? bratar va se ăică acei cari coc pâine sau după cum se numesc în unele ținuturi trane „ovrigar”.

Abia s'a deschis scoala, și ăiarele fanarului au început să strige și să ceară închiderea ei; par că institutorul român, d. Tașcu Iliescu, ar fi luat pe copii cu gendarmi ca să-i ducă la scoală. Ele uită, se vede, că România a dotat și ajutat cât se poate de bine scoalele și templele musulmane din Dobrogea. Eată ce serie ăiarul „Avghi” în numărul său dela 8/20 Martie:

„O casă veche din Fanar s'a închiriat în ultimele ăile, și s'a transformat în scoală română, unde se vede ca director un Tasso, și unde se află ăece elevi, din cari nouă sunt vlahofoni Macedoneni, și un bulgar. Ușa stabilită este hermetică închisă, ear ferestrele sunt mângite cu var ca să nu vadă nimeni ce se petrece înăuntru. Toți cunosc că nici în Fanar, nici în circumscripțiunea sa nu se întâlnește sau găsește vre-o ființă românească; prin urmare, instalarea scoalei române, dă pretext la multe cugătări! Antăiu, ce caută Români la Fanar, unde se găsește Patriarhatul ecumenic, și cele mai bune și mai bine organizate scoale grecesci? De unde se procură spesele trebuincioase pentru susținerea ei, de vreme ce Români nu există în Fanar, precum am ăis mai sus spre a obține scopul acesta?”

Așa dar credem fără îndoială că înființarea unei scoale române nu este, decât un pretext sub care se ascund intențiuni proselitice, și asupra acestui obiect credem de datoră noastră de a atrage atențiunea guvernului imperiale căci nu credem că fondatorii au obținut autorizațiunea pentru înființarea unei scoale române, care nu este alt decât o propagandă română.

Afară de aceasta — și bănuelile noastre nu pot fi fără temei — acest Tasso și propagandiștii, cari l'au trâmisi, au de gând probabil nu numai de a atrage pe tinerii, cari vin din provincii la scoalele noastre din Fanar pentru instruire și a rătați și alții mai naivi cu promisiuni și alte mijloace din cele ce au pus în acțiune și faimosul A. Mărgărit în Macedonia. În ce ne privește pe noi, vom urmări demersurile lui Tasso și vom lumina publicul despre toate pasurile lui, afară numai, dacă guvernul otoman ne va scuti de această osteneală, precum și pe ăisul Tasso de zelul său ferbinte pentru răspândirea civilizațiunii române, în Fanar și în circumscripțiunea sa.

Sunt sigur că autoritățile nu vor căuta să închidă scoalele românesci, pe câtă vreme se scie că Români din Turcia sânt supuși devotați și liniștiți ai Sultanului. Acum, România numai este vecină cu imperiul otoman; n'are dar a se teme imperiul de o propagandă din partea României.

Obedenar.

Varietăți.

* (Concert.) Arareori am audīt noi Sibienii concert asemenea celui de aseară. Regretăm foarte că scurtimea timpului și a spațiului nu ne permite să ne lăsăm în aprețări detaiate. Constatăm cu viuă satisfacțiune strălucitul succes al dnului Popovici de a seară. Domnul Popovici a cântat cu multă dibăcie Aria din „Hans Heiling” de H. Marschner, Romanța din „Crăiasa ielelor” de N. W. Gade și împreună cu domnișoara B. Riesenberger duetul din „Hamlet” de A. Thomas....

Despre efectul produs de domnul Popovici să mai ăicem oare ceva? Puternica și simpatica sa voace cu timbrul, ce-ți vedesce pre artistul consciu de talentul și dibăcia sa s'au întrunit spre a ne face să uităm pe câteva momente greutățile prezentului.

Frumos și cu simțământ a cântat domnișoara B. Riesenberger cântările sale avute în programă și duetul din „Hamlet” cu domnul Popovici. Publicul român în deseale aplause a arătat că scie aprețui și delicateța domnișoarei Riesenberger dovedită față cu domnul Popovici.

Acompaniarea pe piano o a luat asuprași și esecutat cu cunoscuta-i desteritate și bravură domnul director de musică I. L. Bella.

Reuniunea română de cântări din loc a esecutat 2 numeri din programă și adecă Nr. 3 două cântări populare vechi naționale: 1. „Copilă tinerică” de d. C. Negruzzi și 2. „Fântână cu trei isvoară” poesie populară, ambele arangiate de domnul G. Dima, și Nr. 6. „Hora” de V. Alecsandri, compusă de d. Dima. Reuniunea română din Sibiu prin esecutarea pieselor de aseară ne-a reimprospetat impresia câștigată în concertul ei ordinar de Dumineca trecută, impresie, care ca vie speranță ne arată frumoasa primăvară a tinereii dar consciiei și demnei noastre reuniuni. La Hora acompaniarea pe piano o a esecutat simpatica noastră pianistă, doamna Minerva Brote cu mare precisiune.

Deosebit efect a produs dl Popovici prin esecutarea Nr. 7 trei cântări din „der Trompeter von Säckingen” compuse de dl Dima: „Dein gedenk' ich Margarethe” „Mir ist's zu wohl ergangen” și „Wann vergess' ich Dein”. Câtă frumsețe în cântare, în intonare, espresiune și concepțiune. Se vede că dl Popovici a pătruns în inima dlui Dima, care în 1880 când a compus musica acestor poesii, musică

cară 'ți stoarce lacrimi pentru pierderea Margarethei, a fost sub alte impresiuni, și nu ca cele sub umbrirea cărora a compus musica dela poesia „Sequidila” de V. Alecsandri. Acompaniarea pe piano o a provădit doamna M. Brote. Cum? Scim.

În concertul de Duminecă al „Reuniunii române de cântări” domnul Popovici a esecutat trei piese compuse de domnul Dima, trei piese tot atâtea mărgăritare. Eri le-a esecutat pre cele amintite mai sus. Publicul, a rămăs încântat și nu sciai, pe care să admiri mai mult pre compositor ca artist, sau pre domnul Popovici, care a pătruns așa de adânc în inima componistului.

Public a fost foarte numeros. Succesul a fost splendid.

Domnul Popovici duce cu sine simpatiile publicului din Sibiu, care cu multă plăcere 'și va aduce aminte de plăcutele momente ce i-le-a procurat domnul Popovici.

* (Italia și România) ni se comunică ăice „Românul” că la ultima recepțiune solemnă a ambasadorului frances la Roma, d. Cesare Correnti, ministru de stat, primul secretar al regelui Italiei pentru ordinul ecuestru Maurizian; fost ministru al instrucțiunii publice etc. etc. deosebit de decorațiunile italiene și franceze, n'utpusese altele decât *Steauna României și Bene-merenti* clasa I.

D. Correnti, vedând la recepțiunea ambasadei pe un român, amic al nostru, îi ăise: „Vedeți, din câte decorațiuni străine am, nu port de, cât pe ale României.

„Vă felicit pentru atitudinea firmă și demnă ce ați luat față cu puterile, după cum v'am felicitat pentru bravura de pe timpul resboiului.

„Bravo! Astădi, voi Români, ne dați nouă lecțiuni!”

Aducem aminte lectorilor noștri că la 1854, când mulți omeni de stat europeni nici nu sciau că națiunea română există, d. Correnti publică, în anuarul său statistic, o interesantă notiță asupra țerilor române, pe care le chiamă *un'altra Italia* adecă, *o a doua Italia, o altă Italiă*.

La aceasta făcu alusiune d. Correnti, când mai ăise amicul nostru: „E natural să am două patrii, fiind că avem două Italii.”

Mai nou.

Dela Roma se telegrafează că regele și regina României vor părăsi astădi Italia și vor merge în Germania, de unde se vor întoarce dea dreptul la Bucuresci.

Adjutantul regelui Italiei colonelul Cesatis s'a întors dela Pegli, unde a fost dus o scrisoare a regelui Umberto regelui României.

Insigniile de încoronare au sosit dela Petersburg la Moscva. ăiaua încoronării încă nu e fixată. Nici aceea nu se scie pe care poartă va intra țarul în vechia residență rusească. Mișcarea din urmă a nihilistilor a influențat ca țarul și țarina se facă înainte de încoronare o călătorie și din călătorie să vină deadreptul la Moscva.

Spanga e prins. Acesta e pretinsul ucigaș a lui Mailath. Arestarea lui s'a întâmplat în Pojon. Schwingenschlôgel, inspector de poliție din Pojon a pus mâna pe ucigaș în momentul când acesta a tras asuprași trei focuri dintr'un revolver, din care unul i a mēnat glonțul prin gură. Spanga e în spital.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 12 Aprile n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.—	90.05
Renta ung. de hârtie	88.05	88.05
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	113.—	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.25	98.—
Renta de aur austriacă	99.20	99.25
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	97.80	97.50
Obligațiuni urbariale temeșevade	97.50	97.75
Obligațiuni urb. temeș. cusulă sorțire	98.25	98.25
Obligațiuni urbariale transilvane.	98.75	97.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea ăecimei de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	98.90	97.50
Sorți de stat dela 1860	131.50	131.40
Sorți unguresci cu premii	115.80	116.—
Sorți de regularea Tisei	110.30	110.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	833.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	312.—	312.50
Acțiuni de credit austr.	316.—	316.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.35	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.90	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina”		100.80
London (pe polița de trei luni)	119.60	119.55
Galbin.	5.45	5.63
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemșeci	63.50	63.60